

digitale nieuwsbrief
cultuurhistorische vereniging
heemkundekring De Driehornick
Nuenen-Gerwen-Nederwetten

Website: www.driehornick.nl

E-mail: info@driehornick.nl

nummer 38

1 november 2022

In deze nieuwsbrief:

- Van het bestuur
- Boeken bij heemkundekring te koop
- Even voorstellen
- Lezingen
- Website
- Oproepen
- Ontvangen objecten en documenten
- NGN200
- Limerick
- Stille kracht op de achtergrond
- Gekiekt
- Gezien in ons archief
- Nieuw in onze bibliotheek
- Verdwenen molens
- Wist u dat?
- Uit periodieken van andere organisaties
- Activiteiten van derden
- Overlijdensbericht Toon Verlijdsdonk

pagina:

1
3
5
11
12
12
13
14
14
15
15
16
17
18
20
21
23
24

GISTERVOND ONTVINGEN WE BERICHT VAN HET OVERLIJDEN VAN ONS LID TOON VERLIJSDONK. WE WENSEN DE FAMILIE HEEL VEEL KRACHT EN STEUN. ZIE PAGINA 24.

VAN HET BESTUUR

Normale maand

Na enkele drukke maanden kunnen we nu weer in rustiger vaarwater komen. Tenminste we verwachten dat november een gewone maand zal worden. Hopelijk worden we gespaard van Corona-besmettingen en hoeven we voor onze activiteiten geen gas terug te nemen.

300^e lid verwelkomd

Afgelopen zondag hebben we nieuwe leden, met de nummers 299 en 300, ingeschreven. Dat we nu 300 leden hebben is echt een mooi resultaat. Deze nieuwe leden zijn Jan en Rina Bekkers, waarvan Rina nummer 300 is geworden. Proficiat Rina! Het is al weer ruim 8 jaar geleden dat we het 200^e lid verwelkomden (Ad van den Molengraaf, met echtgenote Mieke die nummer 201 werd).

De maand oktober is sowieso een heel positieve maand geweest voor ons ledenaantal. Op 1 oktober startten we de maand met 289 leden en eind oktober telt onze vereniging 300 leden, dus maar liefst 11 nieuwe leden in één maand. Fantastisch.

Als nieuwe leden schreven we in oktober in:

- Ad Vullings;
- Anton van Rooij;
- John van de Griendt;
- Maria van Orden;
- Stichting Walburg Tuinen (Barbara den Boer);
- Kees van den Nieuwenhof en partner (2x);
- Veronique en Christoff Dobruskin-Mathias (2x);
- Jan en Rina Bekkers-Jansen (2x)

We wensen deze nieuwe leden veel plezier en nut met het lidmaatschap van onze vereniging.

Energiekosten

Beste lezers,

Ja ook wij als heemkundekring zullen het wat zuiniger aan moeten doen met de verwarming. Afgelopen week meldde onze energieleverancier het nieuwe maandbedrag: € 368. Dat is ruim € 4.400 per jaar. Dit noopt ons tot nadere bezinning op besparingen. We hebben de cv-installatie al op maximaal 18 graden geprogrammeerd en afgesproken dat we voor korte bezoeken de CV in het geheel niet aanzetten. Uiteraard gaan we ook in overleg met de gemeente, onze verhuurder, over te nemen maatregelen.

Boekenmarkt

Op zaterdag 15 oktober jl. werd onze boekenmarkt door circa 40 personen bezocht. De verkoopopbrengst van tweedehands boeken bedroeg € 292,50. Daarnaast werden ook nog nieuwe boeken verkocht w.o. boek 't Weefhuis.

Al met al, toch weer mooie extra inkomsten.

Rabobank Clubsupport Actie

Zoals u wellicht weet heeft onze vereniging meegedaan met deze Rabobank Clubsupport Actie in september. De hoogte van het toegewezen bedrag per vereniging is afhankelijk van het aantal stemmen. Onze vereniging krijgt van de Rabobank uit deze actie een bedrag van € 449,58 (vorig jaar € 546,23). Ook hier zijn we ontzettend blij mee. Alle leden en anderen die onze vereniging een van de drie punten (stem) hebben gegeven: **heel hartelijke dank.**

Lezingen

Op donderdag 17 november wordt een lezing gehouden over 'Koorts en honger' door inleider Hans van den Broek. Lees verder op pagina 11.

Functie vacant

Drie maal per jaar wordt ons magazine Driehornickels bij onze leden bezorgd. Voor de coördinatie van die activiteit zoeken wij een lid. Het tijdsbeslag is ongeveer drie keer per jaar twee dagdelen.

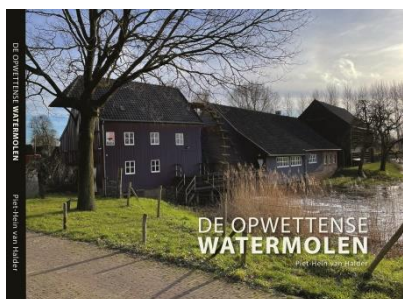
Taakomschrijving:

- Het bijhouden van de bezorglijsten voor de (nu zeven) bezorgers.
- Het ophalen van de magazines bij de drukker in Nuenen.
- Het afleveren van de magazines met de bezorglijst bij de bezorgers.
- De postverzending van de magazines voor de adressen buiten Nuenen, Gerwen en Nederwetten.

Informatie of aanmelden via: secretaris@driehornick.nl

BOEKEN HEEMKUNDEKRING

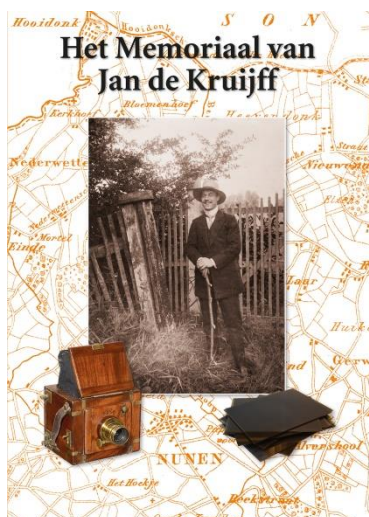
Nu Vincentre voor enige tijd gesloten is, verkopen wij het vorig jaar verschenen boek **Opwettense Watermolen** van Piet-Hein van Halder.

We hebben voor u een partij kunnen inkopen waardoor de prijs wat lager is dan normaal, namelijk € 20 i.p.v. € 25. Voor leden zelfs nog iets lager, nl. € 17,50. U kunt hiervoor terecht in het Heemhuis, Papenvoort 15A, elke dinsdagochtend van 9:30 tot 12 uur.

Ook kunt u nog inschrijven voor de herdruk van ons nieuwe boek:

Boek Het memoriaal van Jan de Kruijff, prijs € 17,50

Jan de Kruijff

**autobiografische vertellingen
aan de hand van foto's**

(Nuenen 5 aug 1887-Nuenen 19 april 1978)

In de zomer van 2017 nam Joost de Kruijff uit Knegsel contact op met heemkundekring De Driehornick in Nuenen. Hij was in het bezit van een door zijn vader geschreven Memoriaal. De heemkundekring was er meteen van overtuigd dat dit geschrift een belangrijke bron voor de Nuenense geschiedschrijving was.

Zijn vader was Jan de Kruijff, geboren in Nuenen op 5 augustus 1887, zoon van Jan de Kruijff en Lina Raue. Vader Jan was in 1878 uit Maastricht gekomen om de linnenweverij van zijn overleden achterneef Herman Christiaan van Hoven over te nemen en bouwde daarvoor in Nuenen een fabriek, het nu nog bestaande 't Weefhuis.

Daarin werden zeer fijne linnen stoffen geproduceerd voor de betere kringen in Nederland, o.a. ook voor het Koninklijk Huis.

Zoon Jan was voorbestemd om het bedrijf van zijn vader over te nemen, maar het liep anders. Waarom en hoe vertelt hij uitgebreid hieronder.

De familie De Kruijff was een bekende en geziene familie in Nuenen die hier tot in de jaren 1970 gewoond heeft en actief was.

In het Memoriaal kijkt Jan de Kruijff terug op vijf periodes in zijn leven, te weten:

1. zijn jeugd in Nuenen en zijn studententijd in Enschede;
2. enkele jaren als administrateur in Nederlands-Indië;
3. de mobilisatietijd tijdens WO I die hij als eerste luitenant doorbracht in West-Brabant;
4. de tijd na 1919 in Maastricht als Inspecteur van de Raad van Arbeid;¹
5. zijn militaire activiteiten na 1919 die wel in dezelfde periode vielen, maar in een apart hoofdstuk beschreven zijn: herhalingsoefeningen mobilisatie, strijd op de Grebbeberg en in 1945-1946, officier bij het Engelse Rijnleger;
6. Joost de Kruijff vertelt in het nawoord over de periode die niet meer door zijn vader beschreven is.

Jan de Kruijff heeft zijn herinneringen geschreven in de jaren 1950 en 1960. Dat deed hij aan de hand van zijn fotoalbum met honderden door hem zelf gemaakte foto's. Van de meeste foto's bestaan nog de glasplaat-negatieven van 13 x 18 cm.

Voor deze uitgave zijn alle foto's uit het album of de negatieven gescand en afgedrukt.

Met een verrassende hoeveelheid details beschrijft hij elke foto: waar en bij welke gelegenheid ze gemaakt is, wie erop staan, hun relaties tot elkaar en veel informatie over de geportretteerden en veel Nuenense wetenswaardigheden daaromheen, vaak met de nodige humor. De meeste zijn familiefoto's, maar veel zijn er ook gemaakt her en der in het dorp en in de omgeving van Nuenen. Bijna altijd met unieke informatie, die in geen enkele andere bron te vinden is.

Meerdere foto's hebben al eerder hun weg gevonden o.a. als prentbriefkaart en ze zijn gebruikt in diverse publicaties. Zo heeft bijvoorbeeld Felix van Roij er dankbaar gebruik van gemaakt voor zijn twee delen *Nuenen in oude ansichten* in 1971 en 1977.

Vooral voor de Nuenense geschiedschrijving is zijn werk uiterst waardevol en uniek in zijn soort.

Het ademt de sfeer van begin twintigste eeuw. Om hier niets aan af te doen hebben we de hele tekst integraal en onveranderd overgenomen, zo ook de spelling waar die afwijkt van de huidige regels. Zo schrijft de auteur bijvoorbeeld steeds 'huwelijk' i.p.v. 'huwelijck' en 'picnic'. Dit is blijven staan. Alleen daar waar duidelijk sprake is van een typfout hebben we die stilzwijgend verbeterd. Voetnoten zijn geplaatst waar situaties of plaatsen beschreven worden die ondertussen verdwenen of onduidelijk geworden zijn.

Wij prijzen ons gelukkig dat hiermee een rijke historische bron toegankelijk gemaakt is.

Louis Bressers

EVEN VOORSTELLEN

Dieuwertje Kaper

DOOR ANNETTE STEVENS EN RUUD BOVENS

*Dieuwertje tijdens het interview
in het Heemhuis*

Dieuwertje is in 1943 in Beverwijk geboren als derde kind van het gezin Kaper. Vader is afkomstig uit Kolhorn (nabij Schagen, N-H) en moeder is geboren in Brussel, Sint-Jans-Molenbeek. Vader is werkzaam bij de Cetabeveer als scheikundige en is zodoende in Beverwijk komen wonen. Dieuwertje heeft twee oudere broers en een jongere zus. Vader en moeder Kaper zetten zich in voor hun medemensen en dat geven ze hun kinderen ook mee in de opvoeding. Iedereen is bij hen thuis welkom!

Jeugd

Dieuwertje (Johanna Dieuwertje Kaper) groeit in Beverwijk op. In haar jeugdjaren geniet ze van de duinen en de zee en kan daar heerlijk spelen, uitwaaien en dromen van haar idealen. En heel interessant vindt Dieuwertje het om de vele buitenlandse schepen door het Noordzeekanaal te zien varen en de vlaggen proberen te herkennen. En in de atlas de plaatsen van afkomst op te zoeken. Echt waar, schepen uit de hele wereld kwamen voorbij.

Dieuwertje komt via burens en vriendinnetjes in aanraking met kerkelijke, protestantse orgelmuziek en gezang. Zij voelt zich juist door deze muziek en gezang aangetrokken tot het religieuze leven. Immers zingen vindt ze bijna het allerfijnste wat er is.

Na deze woorden zet Dieuwertje spontaan haar mooiste kinderlied in:

"Kinderen van één Vader, reikt elkaar de hand.....kinderen van één Vader zijn we allemaal!".

<https://driehornick.nl/nieuwsbrieven/diewertje-kaper/>

Ze voelt zich aangetrokken tot het Leger des Heils, omdat de heilssoldaten in de zomer altijd bij de lantaarnpaal voor hun huis kwamen zingen en spelen.

In de omgeving van Beverwijk gaat Dieuwertje bij de padvinderij (kabouters), en bij het kinderzangkoor 'Zang en Vriendschap'. Ook wordt ze lid van de gymnastiekclub Hercules. Als zij langs de zee en in de duinen loopt droomt ze er van om zendeling te worden in Nieuw-Guinea. Daar had ze over gehoord en er was een ouder buurmeisje non geworden die in Papua, Nieuw Guinea, was gaan werken.

Alhoewel haar ouders niet kerk-gebonden zijn, staan ze het Dieuwertje toe om haar innerlijke drang te volgen.

In Beverwijk volgt zij de lagere school en daarna de H.B.S., waarna zij naar de Da Costa Kweekschool (Pedagogische Academie) in Bloemendaal gaat. Zij blijft thuis wonen en fietst zo dagelijks op en neer tussen Beverwijk en Bloemendaal (15 km enkele reis). Ook studeert Dieuwertje door voor de hoofdakte. En wat is er tijdens het fietsen met de medeleerlingen van de Kweekschool veel afgezongen.... ook heel vaak meerstemmig. De mooiste liederen!

Onderwijs

Na haar studie wordt ze in Beverwijk als onderwijzeres aangenomen op de christelijke school, waar zij zelf als kind leerling is geweest (ze had de toezegging al voordat ze afgestudeerd was) Zij geeft dan gedurende zes jaar les aan de 4^e en 5^e klas. Ze heeft een sterke voorkeur voor de leeftijdsgroep 10 en 11 jarigen. Waarom deze leeftijdscategorie? Dieuwertje legt uit dat ze de jeugd op deze leeftijd heel interessant vindt omdat die dan heel onderzoekend is en al behoorlijk zelfstandig kan zijn.

In 1970 ziet ze een advertentie voor een onderwijzer(es) voor de vijfde klas in de gemeente Nuenen. Ze wordt aangenomen op de Ds. Bakkerschool als onderwijzeres voor de vijfde klas! Ze vindt woonruimte in de Meidoornstraat boven een schoollokaal. Zij herinnert zich nog goed dat haar eerste klas uit 45 leerlingen bestond, 30 jongens en 15 meisjes (die klas staat nog in haar geheugen gegrift).

Dieuwertje Kaper wordt getrokken door het verenigingsleven en staat daar heel positief tegenover. Zij gaat tennis spelen, wordt lid van de brassband en blaast althoorn. Zij was het eerste vrouwelijke lid van de Brassband (1970), daarmee opende zij de weg voor de vele meisjes die nog zouden volgen. En zo werd gezegd: "als juffrouw Kaper er bij is, dan zal het wel mee vallen, en zullen ze ook niet zo aan de drank gaan bij Apollo", want daar was altijd de repetitie, in een café nog wel! Ze wordt ook lid van de EHBO en gaat ook ter kerke (toen nog in het Van Gogh-kerkje). En....., dat bevalt haar heel erg goed en wanneer zij wordt gevraagd om wat hand- en spandiensten te verrichten is Dieuwertje niet te flauw om de mouwen op te stropen. Het is de periode waarin Griffioen dominee is en even later dominee Bartlema.

Zij gaat aan de slag voor het kerkblad voor de jeugd, gaat op verzoek een kinderkoortje leiden en verricht allerlei werkzaamheden die zich voordoen.

Theologie

Na de Ds. Bakkerschool gaat ze werken bij de Vincent van Goghschool (Vallestap).

Vincent van Goghschool, 1975

Ook gaat ze godsdienstondericht in Eindhoven geven aan de Han Koningschool.

Han Koningschool, 1976

Tijdens haar werkzame jaren als onderwijzeres heeft Dieuwertje geld gespaard om een opleiding theologie te gaan volgen in Brussel.

Ze droomt er immers van om zendeling te worden. Op onze vraag waarom ze naar Brussel gaat, antwoordt ze dat Brussel haar tweede geboortestad is, immers haar moeder is afkomstig uit die stad en daar woont nog veel familie. Ze is er dus ook goed bekend. Zij studeert en woont gedurende vijf jaar in Brussel. Na haar studie is het voor Dieuwertje heel erg moeilijk om in België predikant te worden gezien het grote aantal Belgische afgestudeerde kandidaten. Dat werd dus zoeken in Nederland. En ze moest toen eerst nog extra kerkelijke examens doen in Leiden.

Opleiding theologie, september 1981

Waarom Nieuw-Guinea niet doorging? Dieuwertje licht toe dat ze tot de conclusie was gekomen dat je 'zendeling' kon worden op iedere plaats waar je woonde. Je hoeft daarvoor niet naar het buitenland.

Maar naar het buitenland ging ze toch, maar dan op vakantie. Op de foto staat Dieuwertje met vriendin Lidy tijdens een vijf-weekse reis door Schotland. Dieuwertje weet nog dat het helaas vier van de vijf vakantieperiodes heeft geregend in Schotland. Maar ze gaven niet op en gingen tot het uiterste noorden. Dieuwertje: "en wat waardeerden we de ruige natuur."

Dieuwertje in Schotland met reisgenote in 1977

Maar ook ging Dieuwertje naar Londen. Zij volgde daar de Gilwell cursus. Op onze vraag waarom nu juist in Londen cursus volgen, antwoordt Dieuwertje dat Londen dé plaats is waar je het hoogste internationaal examen kunt behalen om leider bij de scouting te kunnen worden. Dieuwertje werd Akela bij de welpen.

In 1968 in de buurt van Londen een cursus voor leiding geven aan welpen (derde van links staand)

Friesland

Na haar studie theologie vindt Dieuwertje in 1987 een baan als predikant in Friesland. Ze kampt dan helaas net voor de geplande bevestiging met gezondheidsproblemen, haar rug was het probleem; maar kan in 1988 worden bevestigd als predikant in Holwerd.

Afscheidsfeest in Nuenen Dieuwertje gaat naar Holwerd in 1988

Bij het afscheid in Nuenen wordt uit volle borst gezongen: "*Lieve Dieuwer, jij gaat nu van ons heen, naar het hoge noorden helemaal alleen*".

Haar nieuwe functie in Friesland bestrijkt vier dorpen die onder Holwerd vallen (Holwerd, Blija, Waaxens, Brantgum). Dat is natuurlijk heel erg intensief, want ze moet alles viermaal doen. Toch oefent ze deze zware functie vijf jaar uit. Ze was ook nog vervangend predikant voor andere plaatsen. Het was al met al heel fijn, maar wel heel zwaar.

In Friesland wordt ze geconfronteerd met veel werkloosheid. Er is daar in Holwerd en omgeving ook maar één fabriek nl. Radeko. Deze maakt ramen, deuren en kozijnen. Vanwege de zwaarte van de functie was Dieuwertje heel gelukkig toen er een andere gemeente op haar weg kwam. Ze wordt in Bladel in 1993 als predikant benoemd (bevestigd).

Bladel

Hoe Dieuwertje erbij kwam om naar Bladel te gaan? Ze vertelt vol enthousiasme dat ze Bladel al kende vanuit haar Nuenense periode. Immers toen ging ze vaker met kinderen van school naar Bladel, Hapert, Reusel en Netersel. En ook met de kerk waren ze zo vaak naar Hoeve ten Vorsel geweest.

Maar ze las in de desbetreffende bladen dat de vacature voor de functie van predikant in Bladel vacant was. Ze solliciteerde en werd er bevestigd als predikant.

Nu hoeft ze maar één kerkdienst per zondag te leiden en geen vier of vijf achter elkaar zoals in Holwerd en omgeving, zodat ze al gauw beter tot rust komt in haar nieuwe baan. Ze oefent deze functie uit tot haar pensioen in 2006.

Omdat ze uit ervaring weet dat je als gepensioneerde predikant niet in dezelfde plaats moet wonen waar je ook predikant bent geweest, kiest ze er voor om weer terug te gaan naar Nuenen.

Voor haar moeder, die al eerder weduwe was geworden, hoefde Dieuwertje tijdens de periode dat ze predikant is niet te zorgen. Immers moeder Kaper was bij haar andere dochter, de jongere zus van Dieuwertje, gaan wonen in Hengelo. Maar toen in 2006 haar zus overleed, reisde ze heel vaak naar haar moeder in Hengelo.

Nuenen c.a.

Weer terug in Nuenen c.a. in 2006 wordt ze natuurlijk meteen opgeslorpt door het kerkelijke gebeuren. Zo brengt ze al van meet af aan het kerkblad rond, verzorgt mede de ouderenmiddagen en neemt het ziekenbezoek aan gemeenteleden die buiten Nuenen zijn gaan wonen voor haar rekening. Ze heeft inmiddels een woning gevonden in de Erasmusstraat, waar ze nog steeds naar volle tevredenheid woont. Ook is ze intensief betrokken bij de jaarlijkse Wereldgebedsdag en op zaterdag beoefent zij haar hobby pianospelen in De Akkers tijdens de gebedsvieringen voor de bewoners.

Dieuwertje begeleidt Frans Daams (bugel) op het orgel in de H. Clemenskerk in Nuenen vanwege een huwelijksviering.

Ook is Dieuwertje Kaper heel actief voor een vereniging die de hulp aan Russische gehandicapte kinderen tot haar doelstelling heeft. Maar het is begrijpelijk dat dit nu op een heel laag pitje staat. En op 14 oktober heeft ze een lezing gegeven voor Senergiek Nuenen over het werk dat daar tot stand is gekomen, en nu problematisch is vanwege de oorlog.

Dankbaar

Dieuwertje straalt een en al tevredenheid en dankbaarheid uit. Ze is ook heel dankbaar dat ze er is, dat ze de mogelijkheid heeft gekregen om in het buitenland te kunnen wonen, maar ook voor het feit dat ze buitenland heeft mogen bezoeken, zoals de Verenigde Staten waar ze een oud-leerling in Washington heeft kunnen bezoeken, en een oud- studiegenoot in Rwanda en talloze bezoeken aan Eibau (toen DDR) waar de Protestantse gemeente een verband mee had. Ja, voor àlle ontmoetingen in haar leven, ook met buitenlanders is ze dankbaar.

Ook heeft ze voor haar geheel vrijwillige inzet voor de medemens een koninklijke onderscheiding gekregen (28 april 2013).

Nog heel lang actief

Dieuwertje is nog heel actief met allerlei goede werken en we hopen en wensen dat ze dat nog heel lang in onze gemeenschap in een goede gezondheid kan blijven doen.

Met een onderbreking van 1,5 jaar is Dieuwertje vele jaren lid van onze heemkundekring.

LEZINGEN

Op donderdag 17 november is er om 20 uur in De Dassenburcht weer een Driehornick-lezing. De inleider is Hans van den Broek van heemkundekring H.N. Ouwerling (Deurne) en redacteur van het tijdschrift D'n Uytbeyndel. Het onderwerp is **Koorts en Honger**.

Koorts en honger

Hans van den Broek heeft tot zijn twintigste in Gennep gewoond en was van 1980-2015 als arts-radioloog werkzaam in het Elkerliek ziekenhuis in Helmond. Hij geeft al ruim 25 jaar lezingen over de geschiedenis van de geneeskunde. In 2010 heeft hij een tiental artikelen hierover gepubliceerd in medisch specialistische, heemkundige of genealogische tijdschriften. Van den Broek probeert een beeld te schetsen van de geneeskunde zoals onze voorouders dit hebben meegemaakt. Zijn bevindingen heeft hij in 2010 vastgelegd in een inmiddels uitverkocht boek, getiteld "Koorts en Honger".

De lezing van donderdag 20 oktober jl. werd door zo'n 60 personen bezocht. Het onderwerp sprak dan ook velen aan: **Archeologische onderzoeken in Nuenen c.a.**
De gehele presentatie is terug te zien op onze website: [button LEZINGEN](#), lezing op 20 oktober 2022, [PRESENTATIE](#)

Lezing op 20 oktober 2022
Archeologisch onderzoek

PRESENTATIE

Inleider, archeoloog Martijn Bink
[foto: Ruud Bovens]

Na afloop bedankt voorzitter Roland van Pareren
de inleider Martijn Bink [foto: Ruud Bovens]

WEBSITE

Bidprentjes

De gegevens van de circa 53.700 bidprentjes die in ons bezit zijn, zijn in enige maanden geleden voor u toegankelijk gemaakt. Raadpleeg onze website, klik in de homepage op het witte blok met rode letters '**ONZE DIGITALE COLLECTIES (ZCBS)**' en u komt in onze collecties terecht. Kies dan het bestand 'bidprentjes' en u kunt aan de slag.

Zijn er vragen? Dan is er op onze inloop dinsdagmorgen altijd wel deskundigheid aanwezig. Ook demonstratie is mogelijk.

Ook bent u van harte welkom om geboortekaartjes dan wel bidprentjes, die u zelf niet meer wilt bewaren, in te leveren.

Bezoek regelmatig onze website

Het is bepaald de moeite waard om onze website regelmatig te bezoeken. Dan blijft u op de hoogte van de interessantste berichten over en van onze vereniging:

www.driehornick.nl

De site is uitgebreid met een zgn. **LEDEN**-pagina. De informatie hier is exclusief voor leden. Om deze LEDEN-pagina in het menu te kunnen zien, dient u zich wel eerst aan te melden via INLOGGEN/REGISTREREN. U maakt daarmee een zgn. persoonlijk account aan met een door u te bepalen gebruikersnaam en wachtwoord. Heeft u vragen/opmerkingen of wilt u graag hulp, assistentie of tips krijgen over de steeds rijkere website, kom dan op dinsdagochtenden naar het Heemhuis. Veel succes!

Verhalen

U kunt ze vinden op de homepage o.a. onder de ONZE DORPEN en uiteraard onder vele andere categorieën.

In oktober zijn de volgende verhalen in deze categorie opgevoerd uit 'Dwèrs door Nuenens Verleden':

- prehistorie van Nuenen;
- ontstaan van een gemeente. Zie voor beide onder dorp NUENEN.

OPROEPEN

Interessante verhalen over beroepen, families, gebouwen etc. , leuke anekdotes, verhaaltjes, video's, foto's, limericks , gedichten en liedjes.

We zijn zelf gestart met familieverhalen uit Nuenen-Gerwen-Nederwetten die te maken hebben met beroepen en bedrijven die generaties lang in de familie bleven.

Hebt u zelf ideeën, dan horen we dat graag van u.

ONTVANGEN OBJECTEN EN DOCUMENTEN

Boeken

Van ons lid Jack van Hoek ontvingen we diverse boeken over Eindhoven e.o.

Schilderijen

Van ons bestuurslid Jan Vellekoop ontvingen we een schilderstuk: de oude toren uit Nederwetten van Hans ten Boom.

NUENEN-GERWEN-NEDERWETTEN 200 JAAR

Daantje en Dommel

Om ook onze jeugd meer te betrekken bij NGN200 heeft Carolien Tibboel, student van het SintLucas – de vakschool voor creatief talent – in Eindhoven, een project bedacht dat ze in samenwerking met de Stichting NGN200 gestalte geeft. Het heet Daantje en Dommel. De stripfiguren Daantje en haar hond Dommel beleven in dit stripboek drie verhalen uit het verleden van Nuenen, Gerwen en Nederwetten. Het boek is gemaakt voor kinderen van de basisschool. Naast dit boek hoort ook een bijpassend lesprogramma. Deze verhalen, werkmaterialen en alle verdere informatie is te vinden op de website NGN200.nl

Project 'Nuenens Blokje Om' dichter in Beeld

De herfst is begonnen. Misschien hebt u veel zin om een mooie wandeling te maken door de natuur rond Nuenen, Gerwen en Nederwetten. In het kader van NGN200, Nuenen-Gerwen-Nederwetten 200 jaar één gemeente, organiseert ons lid Agnes Leijen **Nuenens Blokje Om dichter in Beeld**. Ze doet dat samen met Dichterscollectief Nuenen en kunstenares Marianne Schellekens.

Inmiddels zijn er wandelingen gehouden in en rond de Papenvoortse Heide, rond de buurtschap Stad van Gerwen, in en rond Nederwetten, door het Dommeldal in en rond Opwetten, in en om het Broek en de Roosdonken en in en om Gerwen. Er zijn nog wandelingen op de zondagen 20 november en 18 december.

Zie ook de website NGN200.nl voor meer informatie over Nuenens Blokje Om dichter in Beeld. Voorafgaand aan de wandelingen zijn routekaarten gratis af te halen bij Jumbo-Ton Grimberg.

LIMERICK VAN GERARD DE LAAT

Stègle

Óp 'n bank in t'ûrp zitte twee manne
Te stègle óvver hógte bèèwplanne
Sjaâk: "Driej lâge is zat!"
Kees: "Zès veijn ik nog plat!"
Stèggel oover, óp nor de bierkanne

U kunt deze limerick ook beluisteren door op deze link te klikken:

<https://driehornick.nl/immaterieel-erfgoed/stechelen/>

STILLE KRACHT OP DE ACHTERGROND

In onze nieuwe rubriek willen we u ook kennis laten maken met leden die op de achtergrond heel nuttige taken verrichten die er toe bijdragen dat de producten van onze heemkundekring u kunnen bereiken op welke wijze dan ook.

Deze maand Jan van der Horst. Hij zet oude videobanden en CD's, en DVD om op USB, zodat de informatie voor een hele tijd weer bewaard blijft, én uiteraard toonbaar en hoorbaar is voor onze webbezoekers.

Jan van der Horst [foto: Ruud Bovens]

GEKIEKT

Mei 1943, v.l.n.r. Piet Schuts, Jan van der Wielen, Harrie Smulders, André van der Maat, Frans van den Boogaard, Bert Sanders, Fien Wouters, Toos van Lierop, Frans de Laat, en enkele Russische soldaten.

De Russische soldaten zijn door de Duitsers krijgsgevangen gemaakt en zijn bezig om een telefoonleiding aan te leggen voor de Duitsers.

GEZIEN IN ONS ARCHIEF

DOOR: JOKE VAN OUWERKERK-VAN ECK

Twee kaarsen met daarop het wapen van de gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten. Links het nieuwe gemeentewapen sinds 1998, rechts op de kaars het oorspronkelijke gemeentewapen van Nuenen-Gerwen, dat ook na de samensmelting van Nuenen-Gerwen met Nederwetten als gemeentewapen dienst bleef doen.

Het wapen is gelijk aan dat van de vroegere heerlijkheid Nuenen-Gerwen. Dat wapen zelf is weer afgeleid van dat van hertog Jan van Brabant. De rozen uit het wapen stammen uit het familiewapen van Dirk van Altena, die in de 13e eeuw leefde en Nuenen-Gerwen in leen had gekregen van een van de graven van Duras en Loon. Deze Dirk van Altena stierf kinderloos en Hertog Jan van Brabant erfde al zijn gebieden, waaronder de heerlijkheid Nuenen-Gerwen. Hertog Jan van Brabant voegde toen de rozen aan zijn eigen familiewapen toe, waarmee het gemeentewapen van Nuenen-Gerwen ontstond. Omdat de gemeente Nuenen-Gerwen bij de aanvraag van het wapen in 1815 geen kleuren had gespecificeerd, werd het wapen in rijkskleuren toegekend. In 1821 ging Nederwetten samen met Nuenen-Gerwen en het wapen van Nuenen-Gerwen bleef dienst doen als wapen van de aldus ontstane gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten.

De drie zespuntige sterren die oorspronkelijk in het gemeentewapen van Nederwetten zaten, zijn afgeleid van het wapen van de familie *Van Berckel*. De heerlijkheid Nederwetten werd omstreeks 1557 gekocht door Jhr. Rutger van Berckel.

NB. De Driesterrendreef in Nederwetten, zijstraatje van de Nieuw-Ervensestraat, is vernoemd naar het wapen van de voormalige gemeente Nederwetten (redactie).

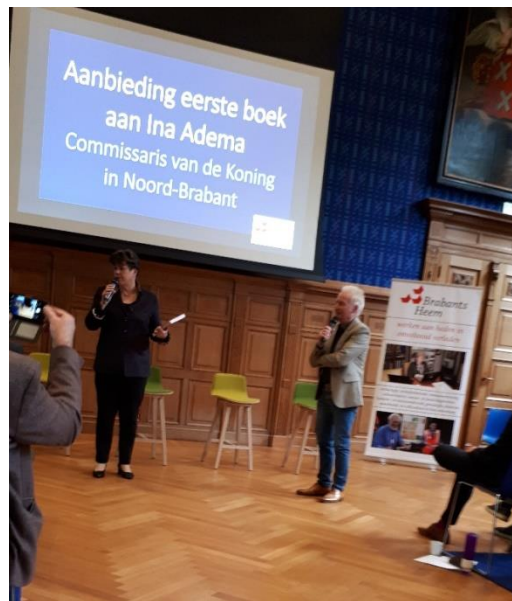
Voor het nieuwe gemeentewapen van 1998 had de *Noord-Brabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde* (NBCW) twee ontwerpen ingediend, beide uitgebreid met zespuntige sterren uit het wapen van Nederwetten. Ondanks bezwaren van de Hoge Raad van Adel waren de sterren, die al meer dan tweehonderd jaar niet meer gebruikt waren, in het door de gemeenteraad gekozen ontwerp prominent in het wapen geplaatst.

Het wapen van Nuenen, Gerwen en Nederwetten werd bij Koninklijk Besluit op 2 juli 1998 aan de gemeente Nuenen, Gerwen en Nederwetten toegekend.

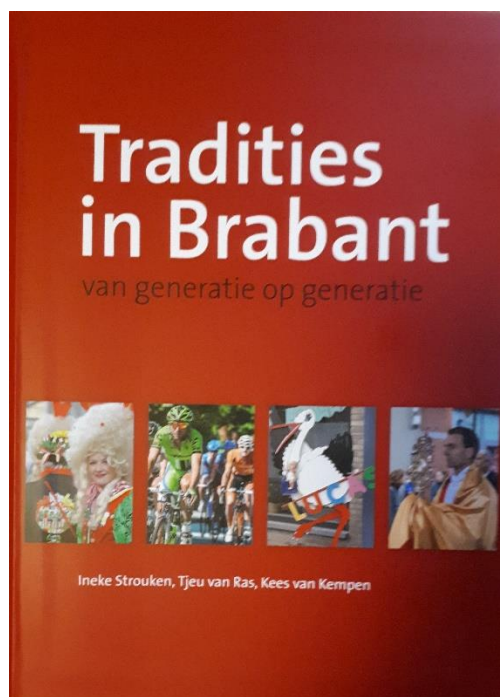
BRON: WIKIPEDIA

NIEUW IN ONZE BIBLIOTHEEK

Op donderdag 20 oktober jl. vierde het Brabants Heem haar 75 jarige bestaan. Voor die gelegenheid is het boek **Tradities in Brabant** gepresenteerd.

De commissaris van de koning, mevrouw Ina Adema, nam het eerste exemplaar in ontvangst in de Statenzaal van het Noord-Brabants Museum in Den Bosch [foto: Ruud Bovens]

Tradities in Brabant van generatie op generatie

Tradities zijn gewoonten en gebruiken die van generatie op generatie worden doorgegeven. Ze laten zien waar wij vandaan komen en zeggen iets over wie wij zijn. Tradities hebben alles te maken met onze culturele identiteit. Tradities zijn levend immaterieel erfgoed.

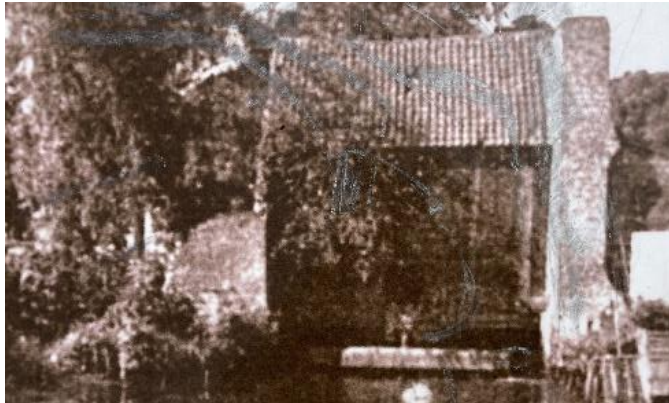
Tot nu was er geen goed overzicht van de tradities in de provincie Noord-Brabant. Daarom besloot Brabants Heem als koepelorganisatie van de lokale heemkundekringen om ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan een boek uit te geven. Bijna alle heemkundekringen, aangesloten bij Brabants Heem, hebben een traditie die verband houdt met de lokale identiteit aangeleverd. Ineke Strouken, Tjeu van Ras en Kees van Kempen hebben dit tot een bijzonder boek verwerkt.

Tradities in Brabant, van generatie op generatie, biedt een overzicht van de belangrijke lokale tradities in de provincie Noord-Brabant.

VERDWENEN MOLENS ROND NUENEN-GERWEN-NEDERWETTEN

ROLAND VAN PAREREN speurt elke maand een inmiddels afgebroken wind- of watermolen op die ooit in de directe omgeving van Nuenen-Gerwen-Nederwetten heeft gestaan.

Deze keer: de **Stratumse watermolen**

De **Stratumse Watermolen** was een watermolen op de Dommel, die voor het eerst vermeld werd in 1340. Deze watermolen lag juist ten zuiden van de vroegere omwalling van Eindhoven, daar waar het huidige Van Abbemuseum ligt. In 1442 wordt deze als korenmolen vermeld. In 1812 is sprake van een koren-, olie- en volmolen.

De Stratumse Watermolen was een banmolen, wat zeggen wil dat men verplicht was het meel op deze molen te malen.¹ De molen was eigendom van de heren van Eindhoven. Toen Filips Willem van Oranje heer van Eindhoven was, werd de molen wel de *princenmolen* genoemd.

In 1812 werd de watermolen verkocht aan textielfabrikant en stadsbestuurder J. Th. Smits, die deze gebruikte voor de aandrijving van spinmachines. Daartoe werd een fabrieksgebouw opgericht dat *Den Bouw* werd genoemd. In 1855 werd het waterrad vervangen door een waterturbine en in 1886 door een 20 pk stoommachine. Na de brand op de fabriek van Smits in 1886 raakte ook de molen in verval. De resten ervan werden, samen met de watermolen, gesloopt in 1928. Ook de molenkolk werd toen gedempt. In 1955 werden de restanten van de watermolen afgebroken.

Informatiebord Stratumse watermolen als onderdeel van een stadswandeling langs de Dommel

*In 2002 zijn opgravingen verricht en werden de fundamente
van de Stratumse watermolen blootgelegd.
Deze zijn tegenwoordig te zien in de tuin van het Van Abbemuseum.*

*De straatnaam Molenstraat herinnert aan de Stratumse watermolen.
De naam Molenveld werd in 1889 vastgesteld en in 1920 is deze gewijzigd in Molenstraat.
De naam Bouwstraat herinnert aan het fabrieksgebouw van textielfabrikant Smits.
Ook de straatnaam Molenveld herinnert aan de Stratumse watermolen.*

*De Molenstraat is de verbinding tussen het Stratumseind en het Stadhuisplein.
De straat rechts is de Bouwstraat.*

[foto's: Roland van Pareren]

¹ Een banmolen of dwangmolen, was een molen waar de naburige boeren verplicht waren hun graan te laten malen. Vaak waren deze molens eigendom van de plaatselijke heer of een andere hogere autoriteit, zoals een abdij, die het wind-of waterrecht voor de molen hadden gekregen. Het feodale recht van molendwang is in West-Europa in de twaalfde eeuw ontstaan. Het doel van deze molendwang was inkomsten te krijgen, gebruikelijk was een deel, bijvoorbeeld een tiende, van (de waarde van) de bemalen goederen als betaling te verlangen wanneer men van de machine gebruik had gemaakt.

BRON: WIKIPEDIA

WIST U DAT?

- Het fiscaal voor u aantrekkelijk is om een vijfjarig lijfrentecontract af te sluiten als lid van onze heemkundekring. U kunt dan het betaalde bedrag zonder fiscale drempel als 100% gift (met een toeslag van 25%, als aanvulling van de Belastingdienst) op uw inkomen in mindering brengen. Denkt u er ook eens over na om culturele doelen, zoals de heemkundekring, in uw testament op te nemen?
- Het wel erg handig is om een verhuizing of ander e-mailadres dan wel ander telefoonnummer door te geven aan de secretaris van De Driehornick, zodat wij u kunnen blijven bereiken. Indien u zelf geen e-mailadres heeft, kunt u dan het e-mailadres van een van uw naasten, indien die geen bezwaar hebben, aan ons doorgeven zodat wij alle heemkundepost naar dat adres kunnen sturen.
- U aan de secretaris e-mailadressen kunt doorgeven van personen of instanties waarvan u denkt dat deze het leuk vinden om onze nieuwsbrief te ontvangen.

ONDERSTAANDE PERIODIEKEN EN ARTIKELEN ZIJN IN HET HEEMHUIS IN TE ZIEN

DOOR JAN CUNNEN

Tijdschriften die in oktober op het Heemhuis binnenkwamen.

Wij keken deze tijdschriften door en troffen de volgende interessante artikelen aan.

In Brabant, nr 3

Het oude of het nieuwe Brabant?

In 2014 verscheen *Het Nieuwste Brabant* onder redactie van toenmalig Commissaris van de Koning in Noord-Brabant, Wim van de Donk, alsmede Sjoerd van Dommelen, Joke Janssen, Wies van Leeuwen en Mijntje Notermans. Dit overzichtswerk, getypeerd als 'een kritisch en toekomstgericht zelfonderzoek naar de ontwikkelingen in onze provincie', kan gezien worden als een vervolg op het Nieuwste Brabant een driedelige serie uit 1952-1955 onder redactie van J.E. de Quay, August Commissaris, Antoon Coolen, B. ter Haar, Romeny en Frans van der Ven. Van de Donk schrijft in een 'Ten Geleide' over de voorganger in Het Nieuwste Brabant: "Het Nieuwe Brabant heeft als belangrijke les dat onze tradities nooit los kunnen worden gezien van onze toekomst: sterker nog, ontwikkelkracht heeft diepe wortels nodig. Vernieuwingen en modernisering, maar wel met aandacht voor wat we hier belangrijk vinden om het leven te vieren, dat is onze kracht." Het verleden als bron voor heden en de toekomst, meer dan dat het verleden belangrijk is om zichzelf: dat is een erfgoedbenadering die zich onderscheidt van traditionele geschiedschrijving, die gewoon zou willen tonen hoe het vroeger was.

Nostalgische uitingen bevinden zich in het grensland tussen erfgoed en geschiedenis: het verleden wordt geïdealiseerd en gevierd, als voorbeeld voor het heden getoond en als domein van gesuikerde herinnering.

In wat volgt, bespreek ik de nostalgische geladenheid van *Het Nieuwe Brabant*. Welke mentaliteit komt naar voren in deze trilogie? Toont men een nieuw of een oud Brabant? Gaat het om "een billboard voor Brabant", zoals Jan Walravens het in 1995 typeerde in een artikel in Brabants Heem?

Brabant 1672-1674 De impact van de eerste Franse oorlog

Het nieuws brengt ons vandaag weer terug naar de realiteit van een oorlog. Indirect, met krantenkoppen die een maatschappelijk drama weerspiegelen. We lezen over schuilende dorpelingen, geplunderde wijken en ontvoerde verzetshelden. Maar ook direct, wanneer we Oekraïense vluchtelingen zien arriveren op Nederlandse stations. Mark Rutte sprak onlangs over de Russische invasie als een pagina die in het boek van de wereld-geschiedenis is omgeslagen. Precies 350 jaar geleden werd een vergelijkbare pagina omgeslagen, toen de Nederlandse Republiek in een oorlog verwickeld raakte met Frankrijk. Geschiedenisleraren staan terecht stil bij het Rampjaar 1672, en doceren de totstandkoming van de Hollandse waterlinie en de heldendaden van Michiel de Ruyter op zee. Maar wat was de impact van deze oorlog? Brabantse scholieren lezen over het einde van de Gouden Eeuw en de moord op de gebroeders De Witt, maar leren niets over de regio's waar het machtsconflict van Holland werd uitgevochten, zoals in het oorlogsvermoeide Staats-Brabant. Wat was het lot van de bevolking in dit Generaliteitsland, waarom weten we weinig over deze periode in Brabant en wat kunnen deze verhalen doen met onze kijk op oorlogen?

"Om Notities te bewaren". Een vijftiende-eeuws leren foedraal in Helmond

Enkele jaren geleden is door archeologievrijwilliger Rob Schlooz (Eindhoven) bij het Erfgoedhuis in Eindhoven een archeologische vondst overgedragen aan het bodemvondstendepot. Het gaat om een fragiel, maar goed bewaard gebleven lapje leer. Volgens het briefje in het kartonnen doosje zou het fragment in 1968, inmiddels dus meer dan vijftig jaar geleden, gevonden zijn in de Veestraat in Helmond, ter hoogte van de HEMA. In eerste instantie dachten we aan een leren beursje.

Bij nadere beschouwing blijkt dat het gaat om een nogal bijzondere vondst. Het is een foedraal voor was-tablets: het notitieboekje uit de late middeleeuwen.

Een stukje Joodse geschiedenis in een notarieel archief

Streekarchief Langstraat Heusden Altena herbergt veel archieven en collecties afkomstig van de gemeenten in zijn werkgebied - Altena, Heusden en Waalwijk - en daarnaast van waterschappen en particuliere organisaties als kerken, verenigingen, scholen en bedrijven. Net als veel collega-instellingen beheert het Streekarchief ook notariële archieven.

Notariële archieven zijn een rijke bron voor onderzoek naar personen, maar bevatten veel meer. Zo herbergt het archief van de in Waalwijk gevestigde notaris Adolph Johannis Rant senior de aanbesteding voor het vernieuwen van een 'kerkgebouw', te weten de synagoge van de Israëlitische gemeente van Waalwijk, Besoijen en Sprang. Deze gemeente is omstreeks 1835 ontstaan, maar al lang voor die tijd telden deze plaatsen Joodse inwoners. In eerste instantie werden de zaterdagse religieuze diensten van deze kleine gemeente gehouden in een speciaal daarvoor ingerichte kamer in de woning van een van de leden, later in een gehuurd pand. Eind negentiende eeuw ging de wens om een synagoge te bouwen in vervulling

De Koerier Brabants Heem oktober 2022

Deze uitgave is speciaal geweid aan 75 jaar "Brabants Heem
Iedereen die wat meer wil weten hierover moet dit eens inkijken.

Dye van Best 4e kwartaal

Hoe Best in 1819 zelfstandig werd

Op 19 augustus 1819 tekende koning Willem I het besluit dat Best werd afgescheiden van Oirschot en een zelfstandige gemeente werd. Ruim voor de viering van het 200-jarig bestaan als zelfstandige gemeente heeft men de Nationale Archieven in Den Haag geraadpleegd. Men vond het originele Koninklijk Besluit en heeft dat originele geschrift, keurig ingelijst, tijdens de ceremonie in de St. Odulphuskerk aan de burgemeesters van Oirschot en Best overhandigd. Een exemplaar hangt nu in de Heemkamer in Best. Dit artikel geeft inzicht in de regeringsvorm, het besluitvormingsproces en de originele stukken die tot het Koninklijk Besluit hebben geleid.

Tijdschrift voor Historische Geografie

De meanderende Oude Rijn

De Oude Rijn tussen Leiderdorp en Katwijk was ooit een meanderende rivier met uitbouwende en verschuivende bochten, maar hoe is het dan mogelijk dat in paleo-geografische reconstructies de rivierloop in de Romeinse tijd op dezelfde locatie wordt weergegeven als 1000 jaar later in de middeleeuwen? Veranderden de meanderbochten van de Oude Rijn inderdaad niet gedurende duizend jaar? ¹

¹ Dit artikel is gebaseerd op door de auteur uitgevoerd onderzoek waarbij gebruik is gemaakt van de kennis van rivierkundige processen, de kennis van de ondergrond in de Oude Rijn

Helmonds Heem herfst 2022

Addy Kleijngeld Accordeonist, componist, tekstdichter en talentscout

Op 29 december 1922 werd Adrianus Wilhelmus (Addy) Kleijngeld geboren. Addy zag het eerste levenslicht aan de toenmalige Drukkerstraat, in de wijk die toen nog enigszins denigrerend het Haagje werd genoemd. Nu is Helmond West een betere benaming en de Drukkerstraat werd herzien in Jonkerstraat en later in Markiesstraat. De boreling zou later furore maken als accordeonist. Dat lag eigenlijk ook voor de hand, want zowel zijn vader als zijn grootvader waren met het accordeonvirus behept. Het lag dus diep in zijn chromosomen opgesloten.

Heem Son en Breugel nr 3

Bespiegelingen bij een maquette

Verhuizen betekent ruimen, selecteren en oude spullen een nieuwe plaats geven. Opnieuw ontdekken ook dat je verloren gewaande spullen weer aantreft. Verrassend was dat aan de erfgoedvereniging bij het leegruimen van het Vestzaktheater een maquette werd aangeboden, die daar was opgeslagen en waarvoor op die plaats geen ruimte meer was, omdat ook daar geruimd moest worden. Of het heem die wilde hebben en zo niet, dan ging hij naar de stort, werd meegedeeld. Er werd een verhaal bij verteld. Het was bekend dat hij ooit voor de gemeente was gemaakt, ten tijde van de discussie over de aanleg van de A50 en het toen opnieuw in te richten centrum. Een kolfje naar onze hand, want als je al lang in de gemeente woont en het reilen en zeilen hebt gevolgd, dan gaat er toch gauw een licht op. "Was het niet misschien" of "zou die gebruikt zijn bij" of "wat is er eigenlijk afgebeeld", zijn dan vragen die je aanzetten om dat eens haarfijn uit te zoeken.

Het Hagelkruis Aarle Rixtel nr 2

De Lieshoutse Beemden en het Brabants Groene Maatpak

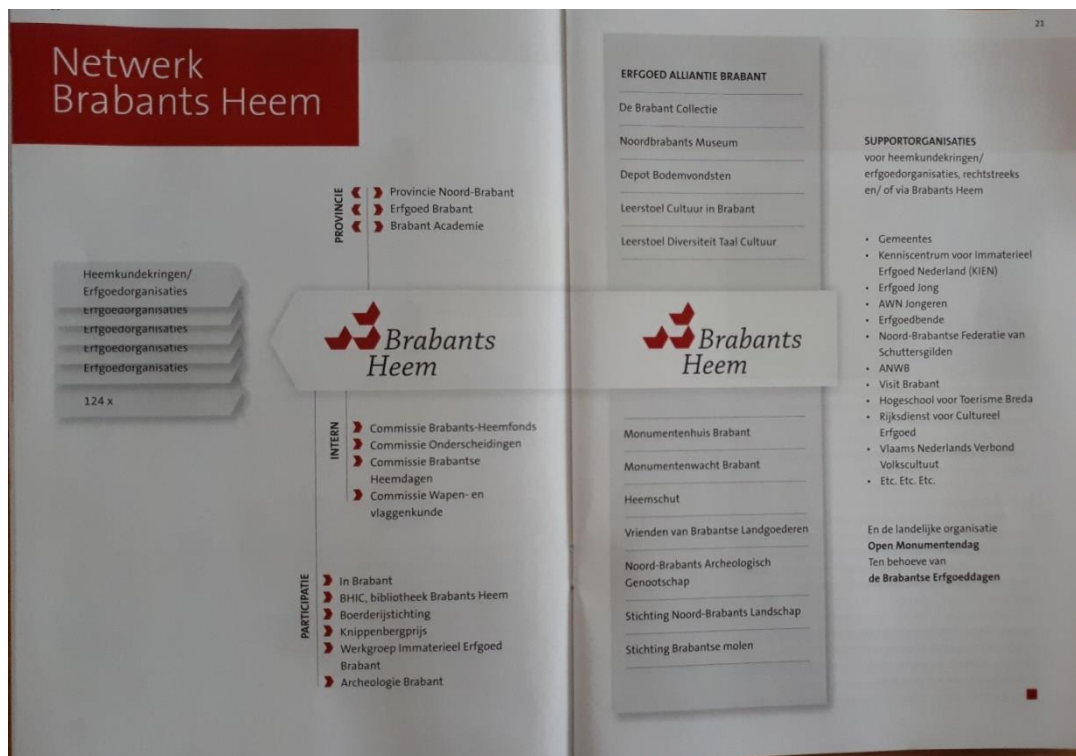
Het Laar en omgeving na de Tweede Wereldoorlog 1945. Nog steeds wordt het landgebruik bepaald door de Pesgalloop en de Reijbroeksloop. De Hel is inmiddels in het Wilhelminakanaal verdwenen. Percelen in de overstromingsvlakte van de beekjes zijn nog hetzelfde evenals de perceelafzetting door struweel. Kortom, de kernen zijn wat groter geworden maar het buitengebied heeft nog weinig verandering ondergaan. En toen kwam het Brabants Groene Maatpak 1.0

ACTIVITEITEN VAN DERDEN

BRABANTS HEEM

Het Brabants Heem is de moederorganisatie voor alle heemkundekringen en erfgoedinstellingen.

Hieronder ziet u een schema van het netwerk van het Brabants Heem.

OVERLIJDENSBERICHT TOON VERLIJSDONK

*Onze Pater Familias
Fundament van ons gezin.*

Dankbaar voor de tijd dat we hem bij ons mochten hebben
en voor de mooie herinneringen die hij ons nalaat, geven wij u kennis
van het overlijden van onze vader, schoonvader en opa

Toon
ir. Antonius Petrus Verlijsdonk

Lid in de Orde van Oranje-Nassau

echtgenoot van

Riek Verlijsdonk-Willems †

★ Helmond, 15 juni 1935

† Nuenen, 27 oktober 2022

Toon overleed in alle rust in de nabijheid van zijn naasten
nadat hij de ziekenzalving had ontvangen.

Sonja en Eric
Bart
Roxy

Frits en Wilma
Jules
Thijn

Léon en Esther

Toine en Nancy

Sam
Joël
Loeca ♡, James ♡, Tess ♡

Vondelstraat 26, 5671 VB Nuenen

De uitvaartdienst zal worden gehouden op vrijdag 4 november om 10.30 uur
in de H. Clemenskerk, Park 55 te Nuenen. Aansluitend vindt de bijzetting
bij Riek plaats op het parochiekerkhof.

Na afloop is er gelegenheid tot persoonlijk condoleren in Het Klooster.

U kunt persoonlijk afscheid nemen op donderdag 3 november tussen
19.00 en 19.45 uur in uitvaartcentrum Van der Stappen, Spaarpot Oost 2
te Geldrop.

Persoonlijke herinneringen aan Toon kunnen met ons gedeeld worden via
www.vdstappen.nl/condoleren.

EN TOT SLOT....

*Ons mooie Heemhuis waar u dinsdagochtend kunt binnenlopen en op woensdagavond na afspraak uw historische studie kunt verrichten.
Uiteraard zijn (klein-) kinderen ook welkom voor werkstukmateriaal.*